

Same sources, different rulings?

Seth Winberg

1. Rav Moshe Feinstein's *Igrot Moshe Yoreh Deah 2:49* (December 18, 1963)

בדבר עישון סיגריות ז' דחנכה תשכ"ד. מע"כ ידידי הנכבד הר' אהרן קירשענבוים שליט"א . הנה בדבר עישון סיגריות ודאי מכיון שיש חשש להתחלות מזה מן הראוי להזהר מזה, אבל לומר שאסור מאיסור סכנתא מכיון שדשו בה רבים כבר איתא בגמ' בכה"ג שומר פתאים ה' בשבת דף קכ"ט ובנדה דף ל"א ובפרט שכמה גדולי תורה מדורות שעברו ובדורנו שמעשנו, וממילא אף לאלו שמחמירין לחוש להסכנה ליכא איסור לפנ"ע בהושטת אש וגפרורים למי שמעשן. ידו מברכו, משה פיינשטיין

2. Rav Moshe Feinstein's *Igrot Moshe Hoshen mishpat 2:76* (June 10, 1981)

אם יש איסור בעישון סיגריות . אסרו חג שבועות תשמ"א. מע"כ ידידי הנכבד מאד בן תורה וירא שמים באמת מוהר"ר ד"ר ר' מאיר רוזנער שליט"א .

הנה ליתן כלל להא דאמרו שומר פתאים ה' בשבת (קכ"ט ע"ב) ובנדה (מ"ה ע"א) בשני דברים שאיכא בהם חשש סכנתא ולא זהירי בהו, אף שודאי בסתם חשש סכנתא אסור לסמוך ע"ז אף אם יזדמן כה"ג בדבר שיש בו חשש סכנתא ולא זהירי בהו אינשי, נראה פשוט דבדבר דאיכא הרבה שלא קשה להו לבריאותם כלום כגון הרבה מיני אוכלין שהאינשי נהנין מהם ביותר כבשרא שמנא ודברים חריפים ביותר אבל קשה זה לבריאותן של כמה אינשי, ליכא בזה איסור מלאוכלן מצד חשש סכנה, מאחר דהרוב אינשי לא מסתכנין מזה. ועיין ברמב"ם פ"ד מדעות שנקט שם עניני אוכלין ומשקין הטובים לבריאות הגוף והרעים לבריאות הגוף ולא כתב בלשון איסור לא מדאורייתא ולא מדרבנן שאסרו חכמים, כדכתב בהסרת מכשול שיש בו סכנת נפשות בפ"א מרוצח ה"ד שאסור להניחו ומחוייבין להסירו אפילו שהוא חשש רק לעצמו מעשה דקרא דהשמר לך ושמור נפשך ובלאו דלא תשים דמים, וכשאיכא רק חשש סכנה אסרו מדרבנן ומכין מכת מרדות (שם /רמב"ם פ"ד מה' דעות/ בה"ה) וחשיב פרטי הדברים ע"ס הפרק וגם בפ"ב, אלא כתב רק הקדמה מסברא בעלמא בראש הפרק /רמב"ם פ"ד מה' דעות/ הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא שהרי א"א שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק עצמו, והוא משום דעל כל הדברים האלו שפרט אותם לא שייך לאוסרן ממש מאחר דהרוב מהן עניני הנאה הן ולרובא דרובא דאינשי לא מזיק להו כלום ואיכא הרבה מהן שא"א להזהר בהו להרבה אינשי שטרידי בפרנסתן ואיכא הרבה שלא שייך שיזהרו בזה ענינים שמרויחין רק מה שמצומצם לכדי חייהם שלכן לא שייך לאסור אלא רק לעורר להעלמא במה שידעו איזה דבר הוא טוב ואיזה דבר הוא רע וליעץ להם כהלשון שנקט הרמב"ם שם /פרק ד' הל' דעות/ בכל הפרק. ולדברים כאלו דמי עישון סיגריות שאלו הרגילין בזה נהנין מזה מאד ומצטערין כשאין להם סיגריות עוד יותר מחסרון מיני אוכלין טובים, ואף יותר מחסרון אוכלין לגמרי לזמן קצר, והקלקול לחלות מזה הוא עכ"פ רק מיעוט קטן וכ"ש להחלות מזה בסרטן (קענסער) ובעוד מחלות מסוכנות הוא קטן ביותר דאף שמע"כ ראה הרבה חולים שמע"כ שהוא רופא ונמצא בבית החולים ורואה כמעט בכל יום חולים בסרטן הריאה והגרונן וגם באיברים אחרים שנמצאו יותר באלו שמעשנים סיגריות, וכן הוא נמי גם בשאר בתי חולים, מ"מ ודאי כל החולים הנמצאים בבתי החולים וגם בצירוף אלו שלא באו לבתי החולים הוא מיעוטא לגבי אלו דעלמא שנמצאו בבתייהם שלא נחלו כלל, ובחשש כזה אמרינן שומר פתאים ה'.

אבל ודאי מן הראוי לכל איש ובפרט לבני תורה שלא לעשן מאחר שהוא חשש סכנתא ואין בזה שום תועלת וגם הנאה לאלו שלא הורגלו בזה וממילא ודאי אין להתרגל לזה ולא יניח אדם לבניו הקטנים שיתרגלו בזה אף אם הוא עצמו נתרגל, וגם בלא ענין חשש הסכנה הזה יש

Same sources, different rulings?

Seth Winberg

לאסור להתרגל בזה דהא ודאי אין להמשיך עצמו לרבו תאוות והנאות, אלא אדרבא מהראוי לכל אדם למעט עצמו מתאוות ותענוגים יתרים.

והנני ידו מוקירו, משה פיינשטיין

3. Rav Eliezer Waldenberg's *Tzitz Eliezer* 15:39 (1982)

אם יש לאסור על פי דין עישוני סיגריות כו' ב"ה. יום עש"ק ג' לחדש מרבים בשמחה תשמ"ב. ירושלים עיה"ק ת"ו. לכבוד מכובדי היקר הרופא המהולל כו' ד"ר אלי יוסף שוסהיים נ"י.

שלום ורב ברכה. יקרת מכתבו מתאריך ה' שבט קבלתי רק השבוע וזוהי סיבת איחור תשובתי אליו, ועמו הסליחה. עברתי בתשומת לב מרובה על מאמרו הארוך על "סיכוני בריאות בעישון" שצירף למכתבו. ונענה למבוקשו הנני להשיב לו בזה את חות דעתי על הנושא מנקודת ההלכה הנלענ"ד.

נדהמתי ונבהלתי וממש רעדה אחזתני עקב הסברתו המעמיקה והבהירה, וראיותיו הרפואיות המופתיות כו' המעידות כמאה עדים שהעישון של סיגריות כמוהו כגחלי רתמים לגוף... כי העישון עלול ממש לקצר החיים ח"ו...

לאור זה נראה ברור ללא צל של ספק כי אין מקום להתברך בלב (כפי שאחרים רוצים לומר כן) ולהורות כי היות והעישון רבים דשים בו כו' שומר פתאים ה'...

עד כדי כך שבכמה מדינות גדולות ועצומות יצא החוק מאת ממשלותיהם... על כל תפיסת סיגריות האומרת "הרופא הממשלתי הראשי מזהיר את המעשנים שהעישון מסכן את בריאותם ומזיק לה"... אם כן בודאי ובודאי שבאבסורדי הוא להעלים עין מכל זה ולהפטיר כלאחר יד כלאחר יד ולומר כי גם על כגון זה נאמר שומר פתאים ה'.

על כן צדק כבו' במאמרו שאדרבא על כגון דא יש להחיל פסקו של הרמב"ם בפ"ד מהל' דיעות ה"א שפוסק ואומר: דהואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא וכו' לפיכך צריך להרחיק אדם עצמו מדברים המאבדין את הגוף. ולא עוד אלא שיש להחיל על זה גם פסקו של הרמב"ם (בפי"א מה' רוצח ושמירת הנפש ה"ה) שפוסק וז"ל: הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות וכל העובר עליהן ואומר הרני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד בכך מכין אותו מכת מרדות עכ"ל... וכדברי רמב"ם אלה נפסק להלכה גם בשו"ע חו"מ סי' תכ"ז סע' ט' [והמעניין שהוא הסעיף האחרון המסיים דיני חו"מ]...

ומצינו אחד מיוחד שיצא להתריע נגד העישון כבר לפני עשרות שנים ה"ה הכהן הגדול מאחיו הגה"צ בעל חפץ חיים והמשנ"ב ז"ל... הרי לנו דברים כדרבונות מפי הפוסק המקובל הח"ח זצ"ל על האיסור החמור של העישון כשזה מזיק לגוף, ולא עלה על דעתו שיש לומר בזה שומר פתאים ה' הואיל ורבים וכן שלמים מעשנים, אלא פסק פסקו הברור...

והנני בכבוד רב ובברכה מרובה ובידידות והבהוקרה, אליעזר יהודא וולדינברג

Same sources, different rulings?

Seth Winberg

4. Statement by Surgeon General Burney, *CA-A Cancer Journal for Clinicians* (1957)

[I]t is clear that there is an increasing and consistent body of evidence that excessive cigarette smoking is one of the causative factors in lung cancer...

5. Surgeon General Terry in *Smoking and Health: Report of the Advisory Committee to the Surgeon General of the Public Health Service* (Washington: Public Health Service Publication no. 1103, 1964), p. 33

Cigarette smoking is a health hazard of sufficient importance in the United States to warrant appropriate remedial action.

6. Rav Soloveitchik in *Divrei hagut ve'ha'arakhah* (Jerusalem, 1982)

Halakhic thinking operates according to a pathway all its own... It has a rhythm all its own... it is independent of external factors and of human responses to them... We have always joined in the suffering of the wretched *agunah*... But when the rabbi considers the case of such a woman, he rules on the question not under the pressure of sympathy – even though he feels great compassion for this poor woman – but according to formal halakhic principles... To psychologize or sociologize the halakhah is to attack it mortally... If halakhic thought depends on personal factors, it loses all objectivity and descends to the level of insubstantial subjectivity.

7. Rabbi David Menahem Munish Babad's *Havatzelet ha-sharon* (d. 1938)

Let me say something I heard from the *gaon* Rabbi Berish Rappoport, head of the rabbinical court in Rawa, whose practice, which he learned from his teacher, the renowned *gaon* and head of the rabbinic court in Lublin, was that whenever a question came before him, he would first use his mind to assess the reality of the matter in accord with human reason; and if it appeared to him on the basis of human reason that the matter was true, he would examine how it should be judged in accord with the laws of our holy Torah. And so it is with me: when questions of an *agunah* or a similar case come before me, if it is clear to me in accord with reason and human knowledge that [a particular result] is the true one, then I struggle to find a way to permit it in accord with the laws and rules of our holy Torah.

8. Tamar Ross' *Expanding the Palace of Torah*, p. 85 (2004)

The problem with [Wolowelsky's] argument is... the proposition that there are "sources and logic of halakhah"... [that] these sources and logic are on the women's side in this matter [= women saying *kaddish*], but a *posek* who holds a different view of women's nature might understand the sources and their logical applications differently.

9. Tamar Ross' *Expanding the Palace of Torah*, p. 207 (2004)

It is as if Rav Kook is saying: "Of course revelation is influenced by history and the evolution of ideas (even when such ideas or their parallels are to be found in non-Jewish sources), but history and the evolution of ideas themselves are also the tools of revelation!" ... Rav Kook's acknowledgement of the influence of historical circumstances upon Judaism takes into account not only the need to struggle against negative aspects of the culture at large, but also the absorption and refinement of whatever positive elements it has to offer. On his understanding, revolutionary developments in the world of ideas are the most significant tools of all; they are a clear sign that humanity has outgrown more primitive forms of spirituality and is ready for a new, more sublime level.

Same sources, different rulings?

Seth Winberg

10. Bava Batra 130b

Our rabbis taught: One should not derive *halakhah* either from theoretical learning or from a ruling in an actual case. If one asks and is told “this is practical law” then one may apply that ruling in an actual case, as long as one does not draw an analogy [between cases]. What does it mean “as long as one does not draw an analogy [between cases]”?! **We use the entire Torah for the purpose of analogy!** Rav Ashi says: We do not draw analogies between *terefot*. Do not be puzzled by this, for one can cut an animal on one side and it will live and on the other side and it will die.

תנו רבנן: אין למדין הלכה לא מפי למוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה.
שאל ואמרו לו הלכה למעשה - ילך ויעשה מעשה ובלבד שלא ידמה. מאי ובלבד שלא ידמה?
והא כל התורה כולה דמויי מדמינן לה!
אמר רב אשי, הכי קאמר: ובלבד שלא ידמה בטרפות דתניא: אין אומרים בטרפות זו דומה לזו, ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ומתה, חותכה מכאן וחיתה.

11. Rabbi Meir Abulafia's *Yad Ramah* to Bava Batra 130b, s.v. *seifa de-baraita* (d. 1244, Spain)

But in all other matters of Torah we do draw analogies, for not all laws, either of a monetary or ritual nature, are written explicitly. Should an issue not explicitly written present itself, we have no choice but to compare it to a similar matter discussed explicitly in the Talmud. Indeed, the rabbis of the Talmud themselves draw conclusions by analogy in their formulations of the law (*shemateta*) and in their rulings in actual cases (*uvdei*).

אבל בשאר כל התורה כולה מדמינן, דלאו כולהו דיני וכולהו אנפי דאיסורא כתיבי בהדיא ואי מתרמי מידי דלא כתיב בהדיא על כרחיק אית לן לדמויי לחד אנפא דדמי ליה מהנך אנפי דכתיבי בגמ' בהדיא. ורבנן דגמרא נמי קא חזינן בכלהי שמעתתא ועובדי ילפי להו מהדדי ומדמו מילתא למילתא:

12. Rabbi Asher ben Yehiel's *Teshuvot ha-Rosh* 78:3 (13th-14th century, Germany and Spain)

We learn from case to case, by analogy, for the Sages of the Talmud were unable to provide legal guidance for every case and every new problem that would one day arise. Those that have succeeded them follow in their footsteps and use analogies to learn the law.

ואנו נדון דבר מדבר ונלמוד דבר מדבר, כי חכמי התלמוד לא הספיקו לכתוב כל הנולדות העתידות לבא המתחדשות בכל יום, אלא שהבאים אחריהם יוצאים בעקבותיהם ומדמינן מילתא למילתא.

13. Gittin 19a and 37a

And since we can draw an analogy should we act accordingly?

וכי מפני שאנו מדמינן נעשה מעשה?

14. Rabbi Menahem Meiri's *Bet ha-behira*, *Yevamot* 109b (d. 1310)

Whoever is able to clarify a matter with his teacher or a competent scholar but chooses instead to rely upon his own knowledge, drawing analogies and ruling on the basis of his own logic, deserves the curse of the sages and the severest of condemnation...

כל שיש אצלו רב או חכם שהוא יכול לברר עמו ספיקותיו והוא נשען בבינתו ומדמי מילתא למילתא ומורה מתוך סברותיו הרי זה בקללת חכמים וראוי לגעור בו הרבה כמי שאין אימת הוראה...